

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

20e jaargang nummer 2

Juli 2010

Evangelisatie in principe en praktijk

Dr. Arthur T. Pierson, 1887

Toen de tabernakel des Heeren zou worden gebouwd, moesten alle dingen worden gemaakt "naar de afbeelding, die op de berg getoond was" aan Mozes, de grote leidsman en wetgever van Israël. Ex. 25:40; Hand. 7:44; Heb. 8:5

In elke geestelijke crisis of tijd van beslissing, bij alle praktische moeilijkheid hebben wij een onbedrieglijke, onfeilbare gids: het Woord van God. Voor onze belijdenissen hebben wij in de orakelen van onze Heer het voorbeeld der gezonde woorden; ^{2Tim.1:13} voor het regelen van onze handel en wandel hebben wij in dat Getuigenis het Goddelijk voorbeeld. ^{Rom.6:17} Hier zijn regels, naar welke onze verhoudingen tot de wereld en tot de gelovigen moeten worden bepaald; hier de beginselen, op welke de Kerk of Gemeente moet worden gegrondvest, en waardoor haar werkzaamheid kracht en bestuur verkrijgt.

Het onderwijs onzes Heeren maakt het met nadruk elke geredde ziel tot een verplichting en een voorrecht om

een redder te worden van zielen. Dit is niet zozeer te vinden in enig bepaald bevel, als wel in de algemene toon en de strekking van al Zijn woorden. De gelovige wordt in de Bijbel voorgesteld als een heraut, een getuige, een zielenwinner; en dit begrip loopt als een gouden draad door al de redenen van Jezus, en ook door Zijn gelijkenissen en wonderen heen. Hij spreekt het zo duidelijk uit tot één Zijner discipelen, die immers de anderen in dezen vertegenwoordigt: "Gij, ga heen, en verkondig het Koninkrijk Gods." ^{Luk.9:60}

Hij gebiedt: "Ga uit in de wegen en heggen, en dwing ze in te komen," ^{Luk.14:23} doch dit gebod is als Leven geworden in al wat Hijzelf deed en het maakt een onmisbaar element uit van het discipelschap: "Volg mij, en ik zal u vissers der mensen maken." ^{Mat.4:19}

Deze laatste woorden verdienen onze bijzondere opmerkzaamheid. Het is een veelbetekenende zaak dat aan of tegen het slot van elk der vier Evangelien, sommige gezegden van onze Heiland vermeld staan, welke de grote vraag, nu door ons in overweging genomen, in hare levenspunten raken: Mat. 28:18-20; Mark. 16:15-20; Luk. 24:45-49; Joh. 20:21, 22.

Als wij deze uitspraken harmonisch samenvoegen, dan verkrijgen wij het geheel Goddelijk voorbeeld of voorschrift van de evangelisatie der wereld; een volmaakt plan, hetwelk de enig mogelijke grondslag is voor de voorspoedige voortgang van het werk. Het bevat verscheidene bijzonderheden :

1. Jeruzalem moet het uitgangspunt zijn van een, de wereld omvattende, veldtocht, die geen natie en geen schepsel ongemoeid laat.
2. De methode van evangelisatie is drievoudig: prediken, leren, getuigen. Met andere woorden: de eenvoudige verkondiging van het evangelie, bevestigd door het persoonlijk getuigenis van de gelovige wat de macht van het evangelie betreft, en gevolgd door het onderricht in al de geboden van Christus. ^{Mat. 5:17-19; Hand. 7:38} of de opleiding der bekeerden tot christelijke werken.
3. Aan het gebod is een belofte bevestigd, die ook drievoudig is: de voortdurende tegenwoordigheid van de Heer, de werking van bovennatuurlijke tekenen en de begiftiging met de kracht van de Heilige Geest.
4. Men merke echter wel terdege op, dat noch de lastgeving, nog de belof-

te beperkt wordt tot de apostelen. ^{Vgl. Mat. 28:16, 17; 1Kor. 15:6 ev.}

Een zorgvuldige vergelijking van Schrift met Schrift stelt zulks buiten alle redelijke twijfel. Christus had niet nodig de elf apostelen die Hij alrede te Jeruzalem had ontmoet naar Galilea te ontbieden, opdat zij Hem daar zien mochten; maar in Galilea werd de grote massa der gelovigen gevonden; daar, waar Hij het grootste deel Zijns levens had besteed. Het is meer dan waarschijnlijk dat Hij op "de berg in Galilea" is "gezien van meer dan vijfhonderd broederen op eenmaal", ^{1Kor.15:6} en dat Hij daar tot hen sprak: "Gaat heen, maakt discipelen."

Evangelisatie moet in tweeërlei zin universeel wezen zowel wat hun aangaat door wie, als degenen tot wie, de Goede Boodschap wordt gebracht. Allen hebben uit te gaan, en te gaan tot allen. De ten hemel varende Heer heeft als legaat aan zijn gelovigen vermaakt de plicht en het voorrecht om het Evangelie langs de kortste en doeltreffendste weg te brengen aan alle levende ziel.

Gelukkig, het getuigenis der geschiedenis is daar, om dat der Schrift toe te lichten en te bevestigen. Annibale Carracci onderscheidde zeer juist de dichter, als een schilder met woorden, van de schilder als een die dicht met kleuren. Wat de Heere Jezus in woorden maalde, wordt opnieuw uitgedrukt in de "Handelingen van de Apostelen." De Pinksterdag bracht aan al de vergaderde discipelen de

beloofde gave; daarna, terwijl de Apostelen nog te Jeruzalem waren, verspreidden zich deze discipelen, en verkondigden alom het Woord. ^{Hand. 8:1-4; vgl. Hand. 11:19, 20}

Maar let hier wel op allen behalve de Apostelen. Deze uitzondering zegt inderdaad zeer veel; zij toont ons, dat dit prediken des Woords niet beperkt was tot een bijzondere klasse, doch geschiedde door het gewone lichaam der gelovigen.

Het spreekt van zelf, dat zulk een "verkondigen van het Woord" geen bijzondere opleiding noodzakelijk maakte. Er zijn een groot aantal belijders van het Christendom in onze dagen, die bij "prediken" altoos denken aan een "dominee" en een "preekstoel". "Predikatiën" of "leerredenen" krijgen dikwerf "een mooi bandje" maar nog veel meer bijgelovige vereering. Voor zulk een opvatting van de bevoegdheid tot het prediken of tot de verkondiging des Woords is in het Nieuwe Testament volstrekt niets te vinden. Neen, in dat Boek wordt geen grens getrokken tussen "geestelijkheid" en "leken"; zulke onderscheidingen zijn er niet te vinden.

Het woord "prediken", dat in het (Engels) Nieuw Testament ongeveer honderd en twaalf malen voorkomt, betekent "proclameren" of "openlijk bekend maken"; het is het algemeen aangenomen equivalent of gelijkwaardige van zes verschillende Griekse werkwoorden. Drie er van zijn van een gemeenschappelijke wortel, beduidende "een boodschap over-

brengen" of "tijding brengen" en aldus is het in zestig gevallen. Wat de andere drie Griekse woorden betreft, één wordt ruim vijftig maal gebezigd en betekent "publiek maken of verkondigen", en een ander zes maal, betekende: "zeggen, spreken of toespreken." De andere vorm, waarmee ons "samenspreken, onderhandelen, in woorden zijn" wordt bedoeld is de enige van de zes, welke het denkbeeld aangeeft van een formele rede of bewijsvoering, en dit woord wordt slechts tweemaal gebruikt.

Eén woord is bijzonder kenmerkend. Het is in betekenis nauw verwant met het Nederlandse "praten", of "babbelen" - betekende: de stem gebruiken, zonder nadere betrekking tot de gesproken woorden. Het is een van die uitdrukkingen, welke in iedere taal voorkomen, en die de eerste pogingen weergeven van kinderen die spreken leren, het bevat nadrukkelijk het denkbeeld van onbestudeerde taal. Deze nederige discipelen "spraken" van Jezus, vertellende wat zij wisten. Ziedaar hunne "prediking."

Er is in het woord "prediken" niet het minste, waardoor het uitsluitend toepasselijk is op wat als het bijzondere voorrecht moet worden gerekend van een klasse van "geordenden" tot de verbreiding van het goede nieuws. Zelfs Stefanus en Filippus, die niet alleen predikten, maar ook doopten, ^{Hand. 5:38} waren niet "geordend" tot prediken, maar "om de tafelen te bedienen", ^{Hand. 13:15} als diakenen. Alle Joden hadden het recht om te spreken in de synagoge, en de gelovigen spraken

vrij in de godsdienstige samenkomsten. ^{1Kor. 14:26-40} Het bewijs is stellig dat alle eerste discipelen het laatste bevel van Jezus erkenden als aan hen persoonlijk gericht, en dat zij, naar vermogen en voorkomende gelegenheid, trachtten het goede nieuws algemeen te maken.

Op dit oorspronkelijk evangeliseren zette God zijn zegel, het bevestigende met tekenen, die er op volgden, en dagelijks tot de gemeente toedoende. Op zulke prediking zien wij de snelste en verst reikende gevolgen, waarvan de geschiedenis ooit of ergens gewaagt. Binnen de leeftijd van een geslacht - zonder de nieuwe, gemakkelijker middelen voor reis of transport en voor de vertaling en verspreiding van het Woord; zonder een van de nu vermenigvuldigde hulpmiddelen voor het werk der zending - vloog de evangelieboodschap van mond tot mond, totdat zij inderdaad de grenzen overschreed van het Romeinse rijk. Eer een eeuw vervlogen was, deed de schok van zulk een evangelisatie het heidendom tot in zijn grondvesten schudden; de tempels der valse goden werden onttruimd en de priesters en voorstanders van de leugengodsdienst zagen met droefenis hun heiligdommen verlaten van de aanbidders.

De latere geschiedenis geeft een even krachtig getuigenis, doch: bij wijze van contrast. Niet zo spoedig verminderde de evangelische zin tot prediken of het geloof des evangelies werd vermengd, werd bedorven door ketterij, en conciliën en kerkvergaderingen

moesten bijeengeroepen worden om de "canons van rechtgelovigheid" (rechtzinnigheid) vast te stellen. De bevestigende tekenen hielden op, en de doop der evangelisatie was voor de Kerk een verloren zaak. Onder keizer Constantijn de Grote werd de kerk aan de Staat gehuwd - de kuisheid van de Vrouw van Christus verwisseld voor de hoererij met deze wereld. Via crucis, de weg van het kruis, werd Via lucis, de weg van wereldse berekening, eer en heerlijkheid. Een trotse opperheerschappij, voorloopster van de pauselijke hiërarchie, verhief zich in en door de Christelijke Kerk op de puinhopen van de Apostolische Gemeente. Het tijdperk der vorming werd gevolgd door dat der misvorming, gekenmerkt door verrotting en verstening. Ketterij en ongerechtigheid; een Rooms-pauselijk, eigenlijk Heidens stelsel. Onwetendheid en bijgeloof, even slecht als afgoderij, een Kerk die Christelijk heette, wier lampen flauw brandden en wier altaarvuren nagenoeg waren uitgedoofd. Ziedaar wat droevige toestanden gezien werden, omdat de gewoonte ophield van te arbeiden aan het heil der zielen.

Wij kunnen niet te groot gewicht leggen op dit verenigd getuigenis van Schrift en Geschiedenis beide. Daardoor toch treedt onloochenbaar in het licht en bevestigt het zich, dat God ons een plan heeft gegeven ter evangelisatie van de wereld, en dat dit plan uitvoerbaar en doeltreffend is. Onze Zaligmaker heeft ons zijn voorbeeld en voorschrift nagelaten voor

snelle en deugdelijke arbeid tot heil der zielen. Zo ver en zo lang dit voorbeeld werd gevolgd, slaagde het werk met verwonderlijke gang en voortgang. Zo ver en zo lang dit voorschrift wordt achtergesteld of verwaarloosd, lijdt elk ander belang. De belofde tegenwoordigheid des Heeren hangt af van de gehoorzaamheid aan het gebod "Gaat dan heen in de ganse wereld en predikt het Evangelie aan alle creatuur." ^{Mark.16:15} Het verwaarlozen van zielen is bedrog plegen aan de ons toevertrouwde zaak en verraden van onze Heer. Geen wonder, dat de gezonde leer des Evangelies niet heersende is, dat de gezonde Evangelische zin als verloren is geraakt, waar de Kerk haar oren sluit voor de kreet der stervende miljoenen, en voor het trompetgeklank van de Goddelijke Leidsman en Aanvoerder.

Tot de oorspronkelijke manier van evangelisatie moest de Kerk van heden terugkeren. In wat roeping de discipel van Jezus gevonden worde, laat hem "daarin blijven met God."

^{1Kor.7:20} ev. Welke de sfeer der dagelijkse werkzaamheden zij, laten alle gelovigen daarin een heilige roeping zien; laten wij allen ons plaatsen op het algemeen standpunt van: verantwoordelijkheid voor de uitzetting en uitbreiding van het Koninkrijk van Christus door persoonlijke arbeid.

Laten wij de titel "dienaar" des Evangelies geen onbehoorlijke eer geven. Nergens in het Nieuwe Testament bevat hij het begrip van meerderheid of heerschappij, maar wel van ondergeschiktheid en dienst. "Zo wie onder

u groot zal willen worden, die zal uw dienaar zijn, en zo wie van u de eerste zal willen worden, die zal aller dienstknecht zijn." ^{Mark. 10:43, 44}

Neander toont onweerlegbaar aan dat het Christendom alle gelovigen maakt tot medehelpers aan de waarheid, en dat een gilde van priesters geheel vreemd is aan de geest van deze godsdienst. ^{Neander I, 179} Het leren, prediken, verkondigen was niet beperkt tot presbyters of bisschoppen; oorspronkelijk hadden allen het recht om te spreken in openbare vergaderingen. ^{Neander I, 186} Hilarius, diaken te Rome, zegt dat het ter bevordering van de uitbreiding der Christelijke gemeente, aan allen geoorloofd was te evangeliseren, te dopen en de Schriften te verklaren. Tertullianus zegt dat de leken niet alleen het recht hebben om te leren maar ook om de sacramenten te bedienen.

Daar het Woord en de sacramenten aan allen worden meegedeeld, mogen zij door allen uitgedeeld worden als instrumenten der genade; terwijl tegelijkertijd, in het belang van orde en geschiktheid, dit priesterlijk recht van bediening der sacramenten niet dient uitgeoefend te worden, dan wanneer zulks wordt geëist door de omstandigheden. ^{Neander I, 196}

De kloof tussen "geestelijkheid" en "leken", openbaart een scheuring in het lichaam van Christus. De Gemeente trad op als een zuivere democratie, maar de Kerk werd een aristocratie en ging over tot een hiërarchie. De vorming van een geestelijke stand is een zaak van geschiedkundige ontwikke-

ling. Tegen het einde van de tweede eeuw laat zich iets bespeuren van deze schepping. Ignatius wilde niets zien doen zonder bisschop, presbyter en diaken; en na verloop van zoveel eeuwen is dit hoog-kerkelijk denkbeeld verre van uitgestorven.

Het algemene priesterschap der gelovigen is een fundamentele waarheid des Nieuwen Testaments. De geregelde gang van zaken eist ongetwijfeld de beperking der uitoefening van zekere rechten; doch voorzeker nooit of nimmer enige belemmering in het recht en de verplichting om de blijde boodschap te brengen aan de verlorenen. Deze bladzijden hebben ten dele ten doel om aan te tonen, dat alleen door de terugkeer tot Gods oorspronkelijke plan het werk ten uitvoer kan worden gebracht. Na al onze menselijke vindingen en aanwendingen zijn wij er niet beter, maar slechter op geworden. Is het dan niet hoog tijd dat wij de hand des geloofs uitstrekken en de zoom Zijns kleeds aanraken?

Plicht en vermaak.

"Laat de doden hun doden begraven; volg gij Mij; ga heen en verkondig het koninkrijk Gods." Mat. 8:21, 22; vgl. Luk 9:60

Aan de doden, die de krachten der toekomstige wereld noch kennen, noch gevoelen, mag het wel overgelaten worden elkander te begraven, overgelaten worden het stoffelijke en het sterfelijke te verheerlijken, gelijk alle begrafenissen doen. Maar voor hen, die willen horen en ter harte nemen, heeft Christus een boodschap van le-

ven. In de eerste plaats "Volg Mij!" want "Zo wie Mij volgt zal niet in de duisternis (des doods) wandelen, maar zal het licht des levens hebben." Joh.8:12

Daarop: "Ga heen, predik het koninkrijk Gods!" Mat.8:21 De Geest des levens hebbende, worden wij geroepen het Woord des levens te spreken. Christus kwam niet om te begraven, maar om op te wekken uit de dood, en die Hem volgen ontvangen eerst leven, en daarna prediken zij Hem en verwekken aldus leven. Onze eerste plicht is tot Hem te komen, opdat wij zelf leven mogen hebben, en de gelederen der doden voor die der levenden verlaten. Onze eerste plicht en ons hoogste genot moet dan wezen andere doden ten leven te brengen. In stede van hen dieper te begraven uit het gezicht en uit de aanraking van de Heer des levens, moeten wij de steen wegnemen, opdat de doden Zijn stem mogen horen, en leven, en er uit komen.

Evangelisatie is eenvoudig dit: de steen weggrollen en de doden gelegenheid geven om het Woord des levens te horen. Het is de blijde boodschap, het Woord der verlossing in aanraking te brengen met de niet-geredden; en het is voor deze aanraking, niet voor de bekering, dat de Gemeente verantwoordelijk is.

Paulus schreef: "Christus zond mij, niet om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen." 1Kor. 1:17

De doop mag niet, evenals de bekering tot God en het geloof in onze Heere Jezus Christus Hand.20:21 gerekend worden onder de eerste voorwaarden ter zaligheid; de doop is een verzegelend, geens-

zins een zaligmakend sacrament. Wij mogen de doop niet op gelijke lijn stellen met het geloof. Het geloof rechtvaardigt de ziel, welke, gelovende, zich Christus toeëigent; de doop rechtvaardigt het geloof, als een van zijn vruchten en bewijzen, die het geloof doen kennen als echt, als oprecht.

Elk kind van God kan in waarheid zeggen: "Christus heeft mij gezonden om het Evangelie te verkondigen."

Dit is de voornaamste plicht en kan het hoogste vermaak wezen.

Evangeliseren is de eerste plicht in de orde des tijds, want er moeten gelovigen wezen, zal er gedoopt worden, en bekeerlingen, zullen er belijders komen, ter vorming van de Gemeente.

Het is het eerste in de orde van belangrijkheid, want het is toeneming en groei, welke de gemeente in stand doen blijven. Voor het huisgezin des geloofs, evenals voor het gezin van de mens, is gehoorzaamheid aan de wet der vermeerdering, de voorwaarde van een duurzaam bestaan. De propaganda, welke het zaad Gods op aarde levend houdt, en dat zaad, waar dit geschieden kan, over de aarde verspreidt, en haar onderwerpt, is de evangelisatie. Derhalve hangt elke zaak, zo wat het bestaan als de uitbreiding van de Gemeente Gods betreft, af van evangeliserende lieden.

De gemeente moet bestendiglijk "heengaan en uit alle volken discipelen maken", allerwegen voor menselijke zielen tot een zoogmoeder wordende. Voor zover zij nalatig is het Evangelie te brengen ter kennis van de verlorenen, is zij ongehoorzaam

aan het laatste bevel van haar Heere, gaat zij achteruit in geestelijk leven, verzaakt zij haar opdracht en loopt zij gevaar dat haar kandelaar van zijn plaats zal worden geweerd.

Wij loochenen volstrekt niet, dat andere verplichtingen gewichtig zijn, maar wij leggen er alle nadruk op, dat het belang van evangelisatie voor alles gaat. Onze Heer gelast ons eerst uit alle volken discipelen te maken en dan hen te leren onderhouden alles wat Hij geboden heeft. In de grondtekst worden twee verschillende woorden gebruikt: "door onderwijs discipelen maken" en "leren onderhouden". Die beide woorden geven de twee grote takken aan van onze plicht en taak; eerst: uit te gaan en discipelen in te gaderen, en dan: deze nieuwbekeerden op te leiden en te kweken in de kennis en de beoefening van waarheid en plicht. Eerst: mensen te maken tot "discipelen" en hen dan te "disciplineren", of deze discipelen te ontwikkelen tot geheiligde en geschikte arbeiders.

Een groot redenaar en wijze, Sydney Smith, heeft gezegd, dat het meest doeltreffende of werkzame in de rede-neerkunde is: de herhaling. Waarschijnlijk komt het sommigen voor dat de beginselen, welke wij dus neerlegden, axioma's schijnen en derhalve geen bewijs en ternauwernood vermelding behoeven; maar gemeenzaamheid met waarheden neemt haar kracht weg en verstompt haar snede, evenals de vele voetstappen de graveerselen van horizontaal liggende stenen doen verdwijnen, tenzij zij

van tijd tot tijd uitgediept worden. En zo trachten wij dieper indruk te geven aan erkende waarheden door gedurige en afwisselende voorstelling. Als met slegge en beitel wensen wij door tik op tik dat grootse opschrift dieper en dieper te graveren boven de ingang zelf van het gemeentelijk Leven: "Ga heen, evangeliseer!"

De Gemeente of de Kerk moet kinderen baren en opvoeden; doch eer zij kan grootbrengen moet zij voortbrengen. Er zijn barensweeën, doch zij moet niet terugbeven van de smarten der geboorte, door welke alleen uitbreiding kan gegeven worden aan het huisgezin van God. Wij hebben gezien dat 's Heeren laatste bevel gevolgd is door de belofte van Zijn tegenwoordigheid. Het voorschrift en de belofte zijn door een levende schakel verbonden; want alleen dan als het voorschrift wordt opgevolgd, kan de belofte worden vervuld en genoten. Indien de Kerk getrouw is in het discipelen maken en in het opkweken der discipelen, dan koestert zij zich in de zonneschijn van Zijn glimlach. Indien ijver in de evangelisatie plaats gaat ruimen aan gevoelloze verwaarlozing van zielen, dan gaat haar zon tanen, indien niet verduisteren. Zo stellig houdt de Heer de tekenen Zijner genadige tegenwoordigheid en heerlijke macht in, of trekt ze geheel terug. Op verschillende manieren door woord en beelden, even schoon als krachtig, heeft het grote Hoofd der Gemeente deze dubbele waarheid van evangelieprediking en stichting trachten in te prenten. Twee wetten

van gemeentelijk leven worden in het Nieuwe Testament aangegeven en op 't hart gedrukt; ten eerste: de wet van inwendige wasdom, en ten tweede: de wet van uitwendige toename. Dit is de sleutel tot veel van de lering van onze Heer en Zijn Apostelen. In het onderhoud tussen de verrezen Verlosser en Zijn discipelen, ons door Johannes vermeld, Joh. 20:19-22 vinden wij eerst een woord van groet: "Vrede zij ulieden," dan een woord van lastgeving: "Gelijk de Vader mij gezonden heeft, zend ik ulieden," en vervolgens een woord van bekrachtiging: "Ontvangt de Heiligen Geest." De Heere geeft niet maar het bevel, maar Hij verleent de macht tot uitvoering - een Goddelijke begiftiging.

Het werk is groot, maar door Hem is ons zowel de bevoegdheid als de bekwaamheid toebedeeld. De Kerk kwam sedert lang tot haar Damascus, waar zich de Heilige aan haar te zien gaf. Zij behoeft niet langer te vragen: "Heere, wat wilt Gij dat ik zal doen?", want Hij heeft haar voornaamste plicht haar voorgehouden. Met doorboorde handen wijst Hij haar op de miljoenen, die zelfs Zijn naam nog nooit gehoord hebben, en zegt: "Gaat uit in de straten en wijken, in de wegen en heggen, en dwingt ze in te komen." En als wij ons herinneren, Wie ons onze weg voorschrijft, en Wie ons de belofte naliet van Zijn voortdurende tegenwoordigheid; wanneer wij staan bij dat kruis, waarop Hij onze zonden droeg, en ons herinneren, dat Hij de verzoening is voor de gehele wereld ^{1Joh. 2:2} - dan dur-

ven wij niet te spreken van onmogelijkheden. In het woordenboek van het Christelijk leven is en mag niet een woord voorkomen als "kan niet." Niets is onmogelijk op Golgotha.

De deken Wilberforce omvat zeer juist de gehele wet van Christus in vier woorden: aannemen, onderwerpen, doen, overbrengen. De eerste drie betreffen de verhouding van de gelovige tot Zijn Heer. Hij heeft met hart en ziel, de waarheid en Hem die de waarheid is, aan te nemen; eigen wederspannige wil aan Zijn wil te onderwerpen, en alles te doen in vertrouwen op Zijn bewaring en zorg. Het laatste van deze vier woorden ziet op de betrekking van de gelovige tot zijn naaste; vandaar dat hij moet overbrengen om het middel te worden, waardoor bij woord en wandel, het Licht in de liefde Gods aan anderen zal worden medegedeeld. In deze vier woorden liggen al de verplichtingen van de discipel opgesloten. Zij zijn de cardinale punten in de horizon van zijn geestelijk leven.

Wij worden niet slechts geroepen om gered te worden, maar om te redden. Het wachtwoord, het eigenlijke motto op de banier der kerk is: dienen. Het hoofddoel, het einddoel van de mens moet wezen: "God te verheerlijken en Hem eeuwig te genieten."

God te verheerlijken is de noodzakelijke voorbereiding tot de hoogste genieting van Hem. Het werk is aan zwakken toevertrouwd; God heeft de armen en geringen en verachten verkoren; zulken, die niets zijn in de

ogen der mensen, opdat alles afhankelijk zij van Hem en alle eer Hem toekome. ^{1Kor.1:26-31}

God roept elke discipel tot rechtstreekse poging om zielen te redden. De belijders van Christus met de mond, de prediking van Christus door de wandel, het aanschouwelijk maken van het geloof en de hoop en de liefde in het dagelijks leven, het omzetten van voorschrift in praktijk - dit alles levert een krachtig getuigenis voor Hem en voor Zijn Evangelie, maar de eisen van onze plicht zijn er niet door vervuld. Het gebod omvat meer: het houdt aan op: persoonlijke arbeid voor zielen.

De wijzen van werken zijn zo verscheiden, dat het niet aangaat, ze te willen bepalen of beschrijven, maar zij omvatten al de omvang van het mogelijke, latende niet een enkele gelegenheid buiten rekening. Van het stamelende kindeke in de wieg tot de woeste menseneter op de eilanden der zee, hebben wij in ieder menselijk wezen een ziel te erkennen, die onderwezen moet worden in de weg der zaligheid. In de stille huiskamer en op de bedrijvige markt, op het rustige platteland en langs de woelige straten der stad, in de werkplaats van de ambachtsman en in de scholen der jeugd, waar ook een kind van God een mensenkind voor zich ziet, daar moet een stem zijn om te spreken, dewijl er een oor is om te horen. Zelfs het gebed doet geen uitwerking, is niet energiek, niet krachtig, ^{Jak.5:16} zo het ons niet leidt tot iets te doen. Bewerk

de grond, waarop uw voet treedt, en zend anderen om de akkers te bewerken, welke door u niet kunnen bereikt worden. Alleen in die weg kan ooit de akker der wereld bezaaid worden met het zaad des Koninkrijks, en halmen dragen tot de oogst des Heeren. Wij hebben te veel vertrouwen in God om te geloven, dat Hij ons een werk op de handen zou leggen, hetwelk wij niet kunnen doen. Een trouw soldaat van Englands Koningin, gevraagd zijnde hoe lang het zou moeten aanhouden, indien het Britse leger en de vloot een afkondiging van hare Majesteit aan de einden der aarde zou gebracht hebben, antwoordde: "Ongeveer achttien maanden."

Wij hebben geen begrip van de snelheid, waarmee de banier van het kruis tot aan de einden der aarde zou kunnen worden gebracht, indien het werk inderdaad werd aangevat door het ganze lichaam der gelovigen. In 1835 besloten zeven mannen te Hamburg in een schoenmakerswinkel om de goede boodschap te verspreiden. Binnen twintig jaar hadden zij vijftig gemeenten georganiseerd, tienduizend bekeerlingen gewonnen, een half miljoen Bijbels onder de mensen gebracht, benevens acht miljoen bladzijden traktaten en het Evangelie verkondigd aan vijftig miljoen medemens. Naar die maatstaf zouden tweehonderd en vijftig discipelen in dertig jaar de gehele wereldbevolking hebben bereikt!

Indien er heden ten dage slechts vijfhonderd discipelen op aarde waren, en elk van hen en van hun bekeerlin-

gen ieder jaar één ziel tot Christus bracht, dan zou volgens deze eenvoudige meetkundige reeks het aantal bekeerlingen zo snel toenemen, dat in twaalf jaar het gehele menselijk geslacht gewonnen zou zijn. Of, indien er slechts één discipel ware en hij zou het middel wezen tot bekering van één ziel per jaar, en elke nieuwe bekeerling hetzelfde deed, dan zou in dertig jaar het aantal ruim dertien honderd miljoen zijn.

Wat blijkt uit dat alles? Dat de grote menigte der belijders deze haar allervoornaamste verplichting tegenover een stervende wereld verwaarloost, en praktisch niets gelegen laat aan het tot discipelen maken van anderen. Waar het persoonlijke behoudenis geldt, is dienst doen een vergeten zaak. Men wijdt zijn aandacht aan de aardse aangelegenheden, men wenst aardse schatten te vergaderen, wereldse genietingen te smaken en begraaft zich van uit het gezicht en de aanraking met de verlorenen, in het graf van het eigenbelang. Zijn er, die hun gedachten laten gaan over hemelse schatten en hemelse genietingen, hoe vaak geschiedt dat alleen met het oog op eigen zaligheid. En ook dit is niets anders dan zelfzucht. De gierigaard en de monnik zijn gelijk: elk van die beiden leeft voor zich zelf, en zoekt voor zich zelf schatten op te leggen; alleen de soort van schatten maakt hier het verschil. Het is een diep verdorven stuk godsdienst, dat ledig kan nederzitten, zingende "Is God mijn algenoegzaam goed, Wat zou mij dan nog lusten?" als de zan-

ger het zo goed heeft, dat hij van geen lust weet om het talent, hetwelk God hem toevertrouwt, in de dienst van Jezus te besteden tot heil der wereld. Alle dienst, zal men die naam in waarheid kunnen bezingen, moet in zelfverloochening, in het zich zelf vergeten wortelen. Mozes was gewillig om uit Gods Boek gedelgd ^{Ex.32:32} te worden, en Paulus kon wensen van Christus te zijn verbannen, liever dan dat Israël voor eeuwig verstoten werd. ^{Rom.9:2, 3} Zowie anderen wil redden, moet niet onbehoorlijk verteerd worden door, of opgaan in de zorg voor eigen behoudenis. Wie eerst het koninkrijk van God zoekt, zal, dit is zeker, zich zijn eigen zaligheid toegeworpen zien worden. ^{Mat.6:33}

Aan u en mij is derhalve de uitdeling van het Evangelie toevertrouwd. Indien wij dit werk gewillig doen, hebben wij loon; maar indien onwillig, de uitdeling is mij evenwel toevertrouwd. ^{1Kor.9:16, 17} Indien er sommigen zijn, die niet "in de donkere mijn" kunnen gaan gelijk Carey, dan kunnen zij toch "het touw vast houden", gelijk Fuller. Maar wee ik, indien ik, om wat reden dan ook, het Evangelie niet predik aan een stervende wereld!

Lasten en vleugels

Een schone mythe is het, die ons de vogels voorstelt als oorspronkelijk geschapen zonder vleugels. In rijke vederdos gehuld en begiftigd met lieflijke stem, konden zij niet vliegen. Toen maakte God vleugels, en gebod de vogels: "Gaaf, neemt die vleugels op, en draagt ze als lasten." In het

eerst schenen ze een zware vracht, maar als zij ze op hun schouders laadden en ze over hun borst vouwden, zie, daar hechtten de vleugelen zich vast. De lasten werden wieken, en wat zij te voren droegen, droeg nu hen tot in de hoogte van een wolkeloze hemel. Zij konden nu niet alleen zingen, maar ook vliegen.

Wij zijn de vleugelloze vogels en onze plichten zijn de wieken. Wanneer wij ze op Gods aanwijzing eerst aanvaarden, dan kan het ons toeschijnen als waren de plichten enkel zwaarigheden. Maar dragen wij ze gewillig en geduldig, dan blijken ze hoe langer hoe minder een last te zijn. Zijn juk wordt zacht en Zijn last wordt licht; en zo worden wij, die te voren slaven waren, de vrijgelatenen des Heeren, ^{1Kor.7:22} en stijgen op met vleugels als die der arenden. De plicht is een genot, een vermaak geworden. De gewichten aan de voeten van de worstelaar zijn omgezet in gevleugelde voetzolen van een, die het goede boodschap; ze zijn als de talaria van Mercurius, de bode der goden.

Toen God elke gelovige tot een boodschapper van het Evangelie stelde, had Hij niet alleen de redding der verlorenen op het oog, maar ook het welzijn van de gelovigen. Wij zijn allen van nature gelijk aan de slak; wij dragen onze kleine wereld op onze rug, en wagen ons buiten onze schelp alleen om wat lekkers op te pikken. God zet ons te midden van verloren zielen, opdat wij uitgaan uit ons zelve. De Heer zou Zijn engelen kunnen zenden om in het midden des hemels te vlie-

gen en het eeuwige Evangelie te verkondigen; ^{Op.14:6} maar wat zou dan van de gelovige worden? Hij zou een dwerg, een misvormde zijn. De terugwerkende invloed van evangelisatie-arbeid op de Gemeente zelf, mag maar weinig minder belangrijk en nuttig geacht worden, dan de rechtstreekse invloed op de onbekeerde zielen. Terwijl dus deze algemene verantwoordelijkheid niet kan worden geloofend of ontdoken, moest er ook in 't geheel geen begeerte bestaan om er vrij van te komen, omdat juist in haar het geheim ligt van de wasdom en van de vreugde.

Groei is 's levens wet, en werkzaamheid de wet van de groei. Dat geldt op elk gebied. De boom groeit, terwijl er beweging is in zijn cellen, werkzaamheid in zijn vezelen. En zo dringen de wortels nederwaarts, strekken spruiten en takken zich uit in breedte en hoogte, en vloeien de sappen op en neer. Onder een stilte als die van de adem des doods, hoort God de tred van 't leven, en wij zien het bewijs in blad en knop, in bloem en vrucht. De stilte is niets anders dan de geheime bedekking van het Leven, het verbergen der levenskracht. Een lid van het menselijk lichaam, dat niet gebruikt wordt, kan niet groeien, maar verdort en verschrompelt; het bloed staat stil, het leven sluimert; wat verslijt, wordt niet hersteld door aanvoer. Alle gezonde ontwikkeling is afhankelijk van 's levens onophoudelijke omzettingen. In elke levenssfeer geldt de algemene wet, dat de krachten verminderen, verzwakken en ten laatste

verloren gaan door gebrek aan inspanning en oefening. Stilstand brengt verval.

De natuurwet heeft haars gelijke in de geestelijke wereld. "Wie heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft van dien zal genomen worden, ook wat hij heeft", of "hetgeen hij meent of schijnt te hebben". ^{Luk. 8:18} Gods wet is: gebruiken of verliezen. Er bestaat niets goeds, dat niet verzwakt wordt en teniet gaat door ongebruikt te blijven. In Gods huishouding is onbruik misbruik, verwaarlozing. De zelfzucht en het uitsluitend aan zich zelf denken, het opgaan in eigen welzijn en eigen geluk, doet het verdorven ik groeien en bloeien, en ontzenuwt en verlamt onze betere natuur. Zelfverloochenende dienstarbeid voor God en de zielen ondermijnt en ontzenuwt alles wat ons onwaardig is, en voedt en sterkt dat andere en betere ik.

Aanmerk de Apostel Paulus. Hij zegt: "Hierin oefen ik mijzelf." Hij was de worstelaar, die zwakke en slappe spieren krachtig, sterk, gehard en gespierd maakte. Ons geestelijk leven vindt zijn gymnastiek in het werken voor zielen. De akker is de wereld, en de arbeid op dat veld brengt niet maar een oogst, maar maakt de zaaier en de maaier meer mens, beter heilige. Zo is het, dat een verstandig discipel gaat gevoelen en verstaan, hoe de verloren zielen weinig meer behoefte hebben aan zijn arbeid, dan hij zelf die nodig heeft. Het is daarmede als een bisschop van de Methodisten zei: "Het is maar niet de

vraag, hoe ik anderen kan behouden, maar hoe ik mij zelf behoude." Zelf-liefde drijft en dringt het kind van God tot en in het dienstwerk. De ledigheid, welke ons doet nederzitten in zelfzuchtige, zelfzoekende, luie gemakkelijkerheid, sluit de kanalen des innerlijken levens voor de invloeden van het leven Gods, geen wonder dat "de eerste liefde" verlaten is! Maar zowie als Paulus, van de ure zijner bekering uitgaat om zielen te winnen, kan zijn eerste liefde niet verlaten of verliezen, tenzij dan om een tweede en betere te vinden; elk ding, door zo'n discipel achtergelaten, is slechts een overmeesterd doelwit, hetwelk alweer uitgangspunt wordt tot een verder gelegen wit. Hij behoudt niet alleen zijn ziel, maar ook zijn leven.

Voorzeker, alle leven komt uit werkzaamheid. De genade, gelijk de natuur, zeggen zo. Wij zien een waarheid met helderder blik, door te trachten ze anderen te doen zien. Wij lichten onze last gemakkelijker op, als wij anderen helpen hun lasten te dragen. De ware gever komt nooit tot gebrek; hij neemt toe door te geven. Als hem niet wordt terugbetaald in zijn eigen geld, dan betaalt hem Gods koninklijke goedheid in 's hemels eigen sikkelen. ^{Mat. 19:29} Hij deelt goederen uit en krijgt goed; hij geeft een woord van onderricht en krijgt kennis of een woord van bemoediging en smaakt vreugde; hij geeft een aansporing en wordt aangespoord, geeft een traan en voelt zijn eigen tranen afgewist. Dit is: brood en water geven en nectar en ambrozijn ontvangen; koper

uitdelen en een mijn van goud en edelgesteenten verkrijgen. Zo onderwijst en bevestigt de natuur die tweede les der genade, dat, gelijk er geen groei is zonder werkzaamheid, er ook geen vreugde is zonder groei.

Het is de stilstaande poel, niet de vlietende stroom, die bevriest. De vereniging van koude en rust geeft dik ijs maar de snelle gang van de beek verhindert vaste ijsvorming; indien de vorst haar al aantast, dan is het alleen om haar te bezetten met kristal, dat haar in werkelijkheid warm houdt; terwijl als de drift krachtig genoeg is, evenals de ruisende stroom, de koude wordt aangetast, of indien zich al bevrozing openbaart, alle beweging gestremd zijnde, het ijs zelf het beeld des levens wordt.

Gij verwaarloost de zielen; gij zijt koud en hard zonder vreugde, omdat de dorre, dode werkeloosheid der zelfzucht u in hare koude heeft doen bevriezen. Wat gij nodig hebt, is stroming. Uw geestelijk leven moet beweging, moet bedrijvigheid hebben; als het loopt zal het zingen; het geruis van muziek; een innige, liefelijke vrede als de vrede Gods; een vreugde, gelijk aan die, welke ook Christus werd voorgesteld, zal komen. ^{Heb. 12:2}

Deze zinnebeelden mogen de gedachte niet omsluiëren, die zij dienen te openbaren. Alles dient alleen om de oude grondregel van Dr. Dulft in herinnering te brengen en kracht bij te zetten: "Op te houden met evangeliseren is spoedig op te houden met evangelisch te zijn." Als het werk voor de zielen der mensen vermindert of

ophoudt, dan is de weg opengezet voor allerlei dwaling in leer en leven.

Shaftesbury zei tot een vergadering van jongelingen: "Rekent er op, dat, wat ge ook moogt menen, terwijl gij jong en wakker zijt, de tijd komen zal, in welke gij zult raadplegen met uw grijze haren. En dan zult gij God danken, indien uw levensgang zulk een geweest is, als waardoor aan uw makers is welgedaan en God verheerlijkt wordt, dewijl gij u beijverdet om, zoveel in uw vermogen lag, Zijn heilige Naam groot te maken en aan allen, die binnen het bereik van uw invloed waren, wel te doen. Niets is bevorderlijker om u vrij te houden van allerlei kwade dingen, van verkeerde handel, van dwaze speculatiën, van alle euvel, dat ge kunt bedenken, dan altoos bezig te zijn in een of andere arbeid ter bevordering van iets wezenlijk goeds. Het echte Christendom is niet: een of ander begrip, een of andere beschouwing. Neen, het Christendom is in zijn wezen door en door praktisch. Er is, zo wij dat zo willen noemen, een bedorven, bespiegelend, Christendom; laat ons het noemen: een ziekelijk Christendom. Nu, maak er nu staat op, dat het beoefenend, het werkzame Christendom, het Christendom in de praktijk, het degelijkste geneesmiddel is voor dat ziekelijke, ontaarde Christendom. Reken er toch vast op, dat geen mens, van het begin tot het einde van zijn leven met volständigkeit het pad kan blijven bewandelen van zelfverloochening, edelmoedigheid, deugd, godsvrucht,

gebed, tenzij hij uit de levensbron drinke, tenzij hij water scheppe uit de fontein des heils van onze Heer zelf. ^{Jes.12:3} Daarom zeg ik u, telkens en telkens weer: "Zie toe, dat uw Christendom een werkdadig Christendom zij."

Wij hebben nergens wijzer woorden onder de mensen aangetroffen dan de bovenstaande van Shaftesbury.

"De vruchtbare tak, wiens loten over de muur lopen," ^{Gen.49:22} is zulk een, die ontspringt uit een sterke, diep wortelende, krachtige en gezonde stam aan de andere zijde. De discipelen, welke het meest uitmunten in geestelijke gezondheid en gestalte zijn diegenen, welke zich het meest volkomen overgeven in belangloze, volhardende, onvermoeide arbeid ten dienste van de zielen. Niets zal ons nader brengen tot die toestand, waarin onze dagen zijn als de dagen des hemels op aarde, dan de bewustheid, dat wij God dienen in de redding van zielen. Ook Christus zelf is alleen dan ten volle verzadigd, wanneer Hij de arbeid zijner ziel ziet en zijn talloos zaad aanschouwt. Hoe traag van begrip zijn wij om te verstaan, dat het Goddelijk geheim der vreugde is: de vervulling der overblijfselen van het lijden van Christus, ^{Kol.1:24} door zelfboodschappers te worden van Zijn zaligmakende genade, en middelen om die genade ten nutte te doen zijn tot behoudenis van anderen. Om met Christus verheerlijkt te worden, moeten wij in waarheid met Hem gekruist willen wezen. En dit is het kruis op te nemen en Hem te volgen,

^{Mat.16:24} dat wij gewillig bevonden worden om te zijn wat Hij was, en te doen wat Hij deed: vele kinderen tot de heerlijkheid te leiden. ^{Heb.2:10}

Niemand misschien, heeft in de ganse geschiedenis van het Christendom, meer toewijding aan Christus en de zielen betoond dan de apostel Paulus. Hij had er alles voor over om te kunnen delen in de gemeenschap Zijns lijdens. ^{Fil.3:10} Maar zijn opofferingen werden rijkelijk overtroffen, door wat hem als vergoeding geschonken werd, en zijn brief aan de gelovigen te Filippi legt ons zijn rekening courant voor. Wat hem gewin was, rekende hij schade om Christus' wil, ^{Fil.3:7} arbeidende onophoudelijk, en allen alles wordende, opdat hij immers enigen behouden mocht. ^{1Kor.9:22} Toch was zijn lijfspreuk: "Verblijd U in den Heere!", ^{Fil.4:4} en hij, die in de diepste diepte afdaalde om de gevallenen op te heffen, is dezelfde, die opgetrokken werd in den derde hemel, en hoorde wat niet geoorloofd is uit te spreken vanwege de heerlijkheid. ^{2Kor.12:4}

Er is derhalve een dubbele behoefte aan evangelisatie. Alleen zo kan de wijde wereld ooit bereikt worden door de evangelieboodschap, en alleen zo kan het ware leven, de gezondheid, de wasdom en de vreugde der discipelen bevorderd en verzekerd worden.

God wil iedere gelovige gebruiken in het werk om anderen tot discipelen te maken. Zijn eigen duidelijk geopenbaard plan is en was altoos: discipelen gebruiken als getuigen voor Hem en als zielenredders. Nooit was

en nimmer zal er komen een lichaam van geordende predikers, groot genoeg om deze wereld te evangeliseren zonder de hulp van het grote lichaam der discipelen. Generaals en kapiteins mogen een plan van de veldtocht vaststellen en een treffen leiden, maar het is het leger zelf, dat moet optrekken en strijden. Elke trage, vadsige of dode kerk of gemeente, gelijk ook elk leeglopend en lui Christen, is een hindernis voor Gods zaak en een hulp voor de vijand van God en de mensen; een belemmering voor de bruikbaarheid en het nut van hen, die gewillig zijn om te arbeiden en een blok aan de raderen van Gods wagen. Hij die ergens zijn werk verzuimt, verwaarloost het overal. De Gemeente hier is de machine, welke het ganse werk in 't buitenland gaande houdt.

Wat moet het worden, als er geen voldoende beweegkracht is om het drijftrad in beweging te houden? En wat zal er van de onverschillige discipelen worden, die meer water dan brandstof werpen in het vuur? Toen Sir Jozua Reijnolds Sara Siddons schilderde als "de Muze van het treurspel", plaatste hij zijn eigen naam op de zoom van haar mantel, tevreden, zoals hij zeide, indien zijn naam tot de nakomelingschap mocht overgebracht worden op de rand van Mevrouw Siddons kleed.

Indien wij slechts de dadelijke vreugde en de toekomstige heerlijkheid kenden van hen, die velen tot de rechtvaardigheid leiden, dan zouden

wij gewillig bevonden worden om de laagste plaats in te nemen onder allen, die deel nemen in dit werk, hetwelk het enige is, dat de engelen be-nijden. ^{1Pet.1:12}

Kracht in prediking.

"En nu, mijne Heeren", zo sprak de eerste president van de Royal Academy, toen hij zijn doorwrochte lezingen over de kunst sloot, "nu heb ik U slechts een enkele naam te noemen: het is de naam van de onvergelyke-lijke Michaël Angelo."

Het hoofdgeheim van alle welslagen-de evangelisatie, in haar laatste ont-leding, is de bestendige voorstelling van de Éne en Enige "Naam onder de hemel gegeven, door welke wij moeten zalig worden." ^{Hand. 4:12} Het woord "evangeliseren" wijst het aan, dat alles in de eerste en de laatste plaats afhangt van de getrouwe prediking van Christus en Dien gekruisigd. ^{1Kor.2:2} Daaraan moet elke methode en alle middel schatplichtig en ondergeschikt worden gemaakt. Maar niet altoos bezigt men zijn woorden verstandig of verstaanbaar, en daar wij allen min of meer vertuid zijn van de oorspronkelijke zedelijke ligplaatsen, zo kan het zijn nut hebben, de vraag te stellen: Wat wordt er eigenlijk bedoeld met: "Predik het Evangelie". Vele zogenaamde prediking blijft achter uit een of andere oorzaak, om de lieden te bereiken, te treffen, te bewegen en voor een beter leven te vormen, of ze bezit, op zijn best genomen, geen bekerende kracht. Paulus heeft ons zijn model van krachtvolle,

krachtdadige prediking nagelaten, en enigermate gewezen op haar stof, haar wijze en haar doel. ^{1Kor.1:17-31}

Haar hoofdonderwerp is: "Christus, de Gekruisigde". Het geneesmiddel Gods voor al de noden en de ellende van den mens is het Kruis. Het Evangelie prediken is: het Lam Gods op te heffen, opdat allen mogen zien en leven. Zelfs Johannes de Doper was vol-daan door enkel een roepende stem te zijn, een vinger die wees: "Zie het lam van God." ^{Joh.1:23, 36}

De eigenlijke kern van het Evangelie is een gebeurtenis, en wel deze: "Jezus droeg onze zonden."

Aan dit feit sluiten zich op het innigst vier gevolgen aan:

een dood ten leven, ^{1Pet. 2:24}

een brengen tot God, ^{1Pet. 3:18}

een verlossing van zonde, ^{Tit. 2:14}

een bevrijding van de wereld. ^{Gal. 1:4}

Deze grote en waarlijk grootse gebeurtenis is het hoofdonderwerp, de centrale waarheid van alle getrouwe prediking, de staaf, rondom welke de wetenschap der eeuwige zaligheid kristalliseert. Het is niet genoeg Christus voor te stellen als een voorbeeld, als het model voor een herstellde mensheid. Het herzamelings- of herstellingspunt en het uitgangspunt, zowel van de leer als van het leven is Het Kruis.

Het kruis is de gouden mijlpaal in het Forum der Eeuwen, waar alle wegen samenlopen: van alle zijden, uit alle hoeken moeten de zondaren, die zalig willen worden, komen tot het kruis. Van het kruis af moeten alle

heiligen, die zondaren zoeken te redden, heengaan naar alle zijden, in alle wijken. En het is op onze weg naar het kruis, als boetvaardige zondaars, of op onze weg van het kruis als getuigende heiligen, dat wij alle nood van de mens vervuld zien en elke levensvraag beantwoord vinden.

"Christus, de Gekruisigde" is geen eng onderwerp. Zoals in de God-mens, is alles wat in God is in Hem, en is alles wat menselijk is, uitgenomen de zonde, in Hem. En beiden verenigende, brengt Hij al de wederkerige betrekkingen en verhouding tussen God en mens terecht. Van Zijn kribbe tot Zijn kruis, en van Zijn kruis tot Zijn kroon, wordt ons gehele lot vertegenwoordigd. Hij is de kracht en de wijsheid Gods, want Hij neemt onze machteloosheid en onwetendheid weg. De zonde van de mens komt ten dele voort uit de onmacht van zijn natuur en ten dele uit de vijandschap van het vlees. ^{1Kor. 2:14; vgl. Rom. 8:7} Vandaar, dat haar genezing niet kan worden gevonden hetzij in de macht hetzij in de wijsheid van de mens. Alle poging tot eigen hulp en eigen redding zijn dan ook altoos treurig en noodlottig afgelopen, en zullen nimmer anders, nimmer beter worden. De twee grote natiën der oudheid hadden de bestemming om 's mensen zwakheid en zijn dwaasheid in helder licht te doen uitkomen. De Romeinse beschaving stond voor wet en wapens; haar wachtwoord was: Macht. De beschaving der Grieken stond voor kunst en letteren; haar wachtwoord was: Wijsheid. Beide deze natiën kwamen om in haar eigen vuil, zij zelve trokken de gieren tot zich, terwijl zij

zich als een begeerlijke prooi aan deze roofdieren deden kennen door de stank hunner ontbinding. Waarlijk Paulus behoefde zich niet te schamen ^{Rom. 1:16} om aan de Romeinen te prediken Christus, de kracht Gods; evenmin als om aan de Grieken te verkondigen: Christus, de wijsheid Gods. ^{1Kor. 1:24}

Zo iemand een oordeel begeert te vellen over de arbeid der evangelisatie, zo moet hij getrouw zijn aan zijn eigen overtuiging; de plaats is heilig land, en Hij die in het braambos woont vraagt naar waarheid in het binnenste. Oprechtheid, redelijkheid en een goed geweten eisen dat wij als onze diepe en weloverwogen overtuiging, die doorgedrongen is tot de innerste roerselen van ons ons hart, uitspreken, dat er geen merkbare vooruitgang in evangeliearbeid zal komen, zonder een meer nadrukkelijke en uitsluitende prediking van Christus de gekruisigde. Wat op menige plaats op de kansel van onze tijd wordt verhandeld en de wijze waarop die onderwerpen vaak worden aangekondigd, jaagt ons menigmaal het schaamrood op het aangezicht. Er worden preken gegeven, die zeer goed zouden beantwoorden aan haar doel indien zij moesten dienen om de christelijke prediking tot een bespotting te maken. Hoe vaak toch is het verband tussen tekst en zogenaamde "leerrede" geen ander, dan dat dezelfde mond ze beide doet horen. Men zou even goed een aantal andere teksten hebben kunnen voorlezen, eer men de preek begon; ja, het kon eigenlijk heel

best zonder bijbeltekst gebeuren. De zwierige mantel van gekunstelde wel-sprekendheid moet de goddelijke een-voud van het woord der ernstige lief-de vervangen. Omdat de wezenlijke ernst ontbreekt, heerst de wezenlijke lichtzinnigheid en wordt de preek-stoel de plaats voor gezellige kout, indien ook al niet voor vermakelijke hansworsten.

Een populaire en zelfs nuttige lezing is niet altijd geschikt voor de kansel. Prediken is het ontvouwen, het open-leggen van Schriftwaarheid, het ont-wikkelen van een "Zo zegt de Heere." Een getrouwe prediker denkt Gods gedachten Hem na. Door het Woord te onderzoeken, en geestelijke dingen met geestelijke te vergelijken, ^{1Kor.2:13} vat hij de bedoeling Gods. Deze kiem plant hij in zijn hart, totdat zij door heilige, biddende overdenking ont-spruit en groei verkrijgt. Het woord, eerst uit God geboren, wordt aldus ook door den mens gebaard; het wordt een deel van zijn overtuiging, van zijn zieleleven, dat zich gestalte vormt in de rede, die hij uitspreekt. Wat hij uitdrukt is bij hem ingedrukt. De kracht van het eerste staat in ver-band met de diepte van het laatste, gelijk bij de boom de uitgebreidheid van de takken boven de grond even-redig is aan de omvang van de wor-tels onder de grond.

De echte preek heeft een Goddelijke wording; zij vangt aan in God. De Geest Gods zweeft over, beter gezegd: broedt op 's mensen geest, ^{Gen.1:2} totdat de chaos van duistere begrippen en

verwarde voorstelling geordend wordt en er gestalte gegeven is aan de za-ken. God spreekt : "Er zij licht" en er is licht. Dan volgt de scheiding tussen de hemelse en de aardse dingen, en, evenals de sterren aan een wolkenlo-ze hemel, verschijnen hemelse heer-lijkheden en wordt een firmament aanschouwd, dat schittert van stralen-gloed.

Elke prediking, die zulk een Genesis heeft, zal eindigen in een Openbaring van Jezus Christus, een Apocalypse van Jezus Christus, de gekruisigde en verheerlijkte, waardoor een mens in staat gesteld wordt met zonderlinge macht en gezag te spreken tot de Ge-meente. Het woord van God, gedrenkt met de gedachte Gods, heeft wortelen geschoten benedenwaarts en draagt vruchten opwaarts. En dat niet in bloot verstandelijke wasdom, door takken te geven van ontleedkundige bewijsvoering en bloemen van wel-sprekendheid. De hoorder gevoelt in-stinctmatig, dat de prediking die wij nu bespreken, meer is dan een zuiver menselijk gewrocht; dat zij is: een brandend braambos in lichter laaie, van de geheimzinnige vlam, voor wel-ke de voetzolen van de kritiek eerbie-dig ontbonden worden.

Zo is het altoos geweest. De predi-king, door God gebruikt om zielen te bekeren verheft Christus, de Gekruisigde en heeft het geheim van haar kracht daarin, dat zij de blikken van de schare op Hem alleen zoekt te richten. De Meester zelf heeft ons onze eerste en onze laatste les gege-ven in de predikkunde: "En ik, zo

wanneer ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal ze allen tot mij trekken."

^{Joh.12:32} De prediker is een middelaar tussen God en mens, Zijn mondstuk, Zijn gezant. Hij moet het Woord horen aan zijns Zenders mond en dan dat Woord zo juist mogelijk, precies zoals hij het van God hoort, overbrengen.

Dit is de wet van den ontwikkelingsgang van de leerrede.

Vóór alles moet die voorbereiding gevonden worden, welke schriftuurlijk en geestelijk is. Te leren zijn werk gemakkelijk te doen, is een gevaar voor de prediker. Een gemakkelijke, een wel vlotten in de vormelijke samenstelling in het "maken" van de preek, gevolgd door een aangename vleiende en schone voordracht, worden niet zelden ten onrechte aangezien als "predikgaven". Homiletische bekwaamheid, kanselwelsprekendheid, moet dan de plaats innemen van een gemoed, een hart, een tong, die vertederd, verwarmd, bestierd wordt door die Geest, die de kracht, het leven, de ademtocht van het Woord is. Het verstandelijke en menselijke drijft het Geestelijke en Goddelijke uit.

Zulk een prediking is natuurlijk machteloos om te redden en te heiligen, want geen stroom stijgt hoger dan zijn bron. Als de prediking bezield is van de kracht des Heeren, dan brengt zij Gods Waarheid over de ganse mens, totdat zij het verstand, het gevoel, de genegenheden, het geweten, de wil raakt; maar wij

kunnen de waarheid niet tot anderen brengen, dan voor zoveel zij eerst onszelf heeft aangegrepen. Om uitwerking te doen moet Gods Woord eerst de mens achter zich, zowel als voor zich hebben, en het moet gepredikt, voorgesteld worden, gesteund door een volle, persoonlijke bevinding van de prediker, die daardoor uit zijn innerlijk leven een co-ordineerd, een gelijklopend, een samenvallend getuigenis geeft.

Dit hebben wij genoemd: de ontwikkelingsgang van de leerrede. Elke preek moet zijn stof, en alle elementen, haar gehele handeling ontleen aan wat het Woord en de Geest leren. Als dit gevonden wordt, maar ook dan alleen, kan er sprake zijn van voorbereiding voor zulke prediking, die de kracht Gods in zich draagt.

Aan deze ontwikkelingswet voegen wij de wet van de duur of van het einde. Er is een zeker einde, een grens, die niet mag uit het oog verloren worden. Een Sermoen of leerrede is een Sermo, een spreken met een bepaald doel: de gewenste uitwerking van het gesprokene op de overtuiging, de genegenheden, het besluit van de hoorder. Gelijk de wet der ontwikkeling het uitgangspunt aangeeft, zo wijst de wet van de duur de eindpaal aan van de gewijde rede. Er moet zijn een terminus ad quem zowel als een terminus à quo.

Drie bestanddelen heeft de preek, van welke elk het voornaamste element wezen kan, de tekst, het onderwerp en het doel. Indien de tekst het hoofdelement is, dan geeft de preek een

verklaring of exegese; is het het onderwerp, dan geeft de prediker een verhandeling of betoog. Indien het beoogde doel bestendig in het oog wordt gehouden en dit de ordening der delen, alsmede de uiteenzetting en de leerrede zelve beheerst, dan hebben wij een eigenlijke preek.

De eerste zaak die, bij het ontwerpen van een preek, dient vastgesteld te worden is daarom: het doel, de begeerde uitslag of uitwerking; is dit bepaald, dan kunnen wij gaan uitzien naar het geschikte onderwerp, de meest passende stof om ons doel te bereiken, en de beste tekst om het onderwerp voor te stellen en te ontwikkelen. Ook andere methoden kunnen worden toegepast, gelijk dan ook werkelijk met wel wat goed gevolg, maar niet met de beste uitslag geschiedt.

Indien de prediker begint met een onderwerp dat hij wenst te behandelen, dan loopt hij gevaar de tekst in overeenstemming te brengen met het onderwerp, in stede van het onderwerp te schoeien op de leest van de tekst. In sommige van die gevallen ligt de opvatting, het leidende denkbeeld, d.i. de kiem van de prediking, het zaad waaruit de preek ontspruit, in het brein van de prediker, en niet in de mening des Geestes, niet in het harte Gods; en dan wordt de aanwending van het Woord niet zelden zo geheel vreemd aan het doel waartoe God het gaf, dat men er een karikaatuur van maakt. Anderen beginnen met een tekst, die aantrekkelijk of krachtig lijkt, en die in min of meer

onderwijzende en nuttige zin wordt uitgewerkt. Maar zo in de loop der behandeling, geen ander doel in 't oog gehouden wordt, dan bestaat er gevaar voor een blote tentoonstelling van scherpzinnigheid en oorspronkelijkheid en Schriftverklaring, die wellicht de hoorder belangstelling inboezemt en hem misschien onderwijst, doch die zijn geweten en zijn wil niet aantast, gelijk dat moet geschieden in waarlijk krachtige en aangrijpende prediking.

Een opmerkelijke waarneming van de predikers, die de meest geestelijke kracht hebben geoefend, zal tonen, dat, hoewel hun methoden dikwijls gebrekkig en zelfs ruw zijn, zij altoos zielen zoeken. Het kan zijn, dat zij alle eisen der homiletiek (predikkunde), ja, zelfs de taalregels verachten, maar er is, bewust of onbewust, een bepaalde bedoeling, ontloken wellicht, tijdens het opmaken of het uitspreken van de rede, welks bedoeling terugwerkt op het vormen van de rede. Menige toespraak, welke haar aanvang nam met de verkrachting van deze fundamentele wet der leerrede, is vervormd geworden, terwijl zij geschreven werd. Die uitgang van een onderwerp of een tekst eindigde met het allesomvattende doel of voorwerp - de redding of de heiliging van zielen, het enige doel of voorwerp van het ideale sermoen.

Zullen wij een nieuw tijdperk van krachtige prediking zien aanbreken, dan moeten wij een meer bepaald gevolg in het oog houden, waarheen alles zich uitstrekt. Een verhandeling

kan scherpzinnig, een uitlegging oorspronkelijk wezen en toch overredingskracht derven; zoals Whately zegt: "De man heeft niets op het oog, en slaat er naar." Voor alles moet de prediker onder de macht staan van een hem beheersende bedoeling. Dan zal de aanmerking van Betterson aan de Lord Bisschop van Londen niet langer te pas komen: de toneelspeler spreekt van verdichtselen als waren zij waarheden, en predikanten spreken van waarheden als waren zij verdichtselen.

Deze wetten van de vorming en de duur der preek zijn, naar wij er voor houden, de grondslagen van de macht der prediking; indien zij heersende wetten werden, dan zouden zij een omwenteling teweegbrengen op het gebied der hedendaagse prediking. Wij hebben er nadruk op gelegd, "want het behaagt God door de dwaasheid der prediking zalig te maken die geloven". ^{1Kor.1:21} De kansel is het voornaamste middel tot evangelisatie en zijn standaard te verheffen of te verlagen is elke andere vorm van wezenlijke arbeid tot behoudenis van zielen te bevorderen of te belemmeren. Als de "predikers van het evangelie" tevreden zijn met "het Evangelie te prediken"; als de gekruisigde Christus hun onderwerp is en dit wordt behandeld "in de stijl des kruises", als de kiem van elk sermoen een zaad is der gedachte Gods, dat wortel schoot in het hart en vrucht droeg in de voordracht; als het doel van elke leerrede de verheerlijking is van Christus in de be-

houdenis en heiliging van zielen, en tot dat doel alle gedachte, alle woord, alle gebaar samenwerkt - dan zullen wij gevolgen zien, waarvan de Pinksterzegen slechts een profetie en een voorproef was.

Het Evangelie is nog de kracht en de wijsheid Gods tot zaligheid. Er is geen belofte gegeven, dat woord van mensen niet zal feilen; doch "Mijn Woord", zegt God, "zal niet ledig tot Mij wederkeren." ^{Jes. 55:13}

Wederom komen wij er op neder - o, mochten wij het kunnen doen met het klaroengeschal van de engel Gabriel - dat wij een door en door Evangelische kansel moeten hebben, zullen wij een door en door Evangeliserende kansel hebben. De lieden moeten niet tot ons, maar tot het kruis getrokken worden, en tot ons alleenlijk, opdat zij tot Christus mogen getrokken worden. Alleen die middelen om volk te trekken zijn voor de prediker geoorloofd, die het kruis doen spreken. Laten wij het evangelie onvermengd met menselijke filosofie, poëzie, retoriek en apologie houden. Vermenging van ongelijksoortige stoffen geeft een broos product. Een prediking, welke Gods Evangelie bederft en vervalst met menselijke wijsheid, mist kracht en samenhang en is veroordeeld om in de praktijk een mispunt te blijken.

"Ik preekte wijsheid
en ik werd geëerd,
Ik preekte Christus
en zij werden bekeerd."

Agenda

De nevenstaande agenda is uiteraard niet volledig. Op ons programma staat nog de jaarlijkse **NBC conferentie in Wuppertal, van zaterdag 31 juli tot en met vrijdag 7 augustus 2010.**

Ook niet-deelnemers zijn welkom in de bijeenkomsten, die vanaf zaterdagavond gehouden worden, dagelijks om 9:45 en 19:30 uur.

Het adres is:

Bildungstätte "Bundeshöhe", Bundeshöhe 7, 42285 Wuppertal, Duitsland.

Onderwerp: "De wederkomst van Christus."

Wij hebben de feiten der verlossing te verkondigen en niet hoe wij of anderen er over denken. Wij hebben de waarheid te prediken op het gezag van een "Alzo zegt de Heere." Gods woord te verlagen door het te vergelijken met of te stellen naast stelsels van menselijke wijsheid en vinding is de opoffering van dit enige gezag. Het hoofdbewijs voor een menselijk stelsel wordt gevonden in een beroep op mijn rede en mijn geweten; het krachtigste beroep op het Evangelie ligt in het feit, dat God spreekt. Gods plan van zaligheid te doorgronden is

voor mij te diep; zelfs de engelen zijn begerig in te zien in de diepten Gods. Ik kan met Nicodemus vragen, hoe en waarom deze dingen zo zijn, maar op mijn vraag antwoordt God alleen door een plechtige en nadrukkelijke verklaring "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u." Alzo is het aan ons, met vrijmoedigheid en beslistheid te prediken als gezanten van God. Er is nooit een tijd geweest, dat er kracht uitging van de kansel dan op zulke voorwaarden. En nimmer zal er op andere voorwaarden zulk een dag aanbreken.

Het bovenstaande is ontleend aan "Evangelistic Work in Principle and Practise (1887), van de hand van Dr. Arthur T. Pierson (1837-1911). Dr. Pierson was - als redacteur van "Missionary Review of the World" - niet alleen drijvende kracht en inspirator van Evangelisatie en zending, maar ook medeverantwoordelijk voor de uitgave van "The Fundamentals", een serie boeken waarin het orthodoxe Christelijk geloof krachtig wordt gefundeerd op de Bijbel, als antwoord op de moderne schriftkritiek. Hij hield er de bijnaam "Father of Fundamentalism" aan over. Het thans zo misbruikte woord "fundamentalisme" is aan deze uitgaven ontleend. Dr. Pierson was één van de redacteurs van de "Scofield Bible", auteur van tientallen boeken, en voorganger in o.a. Philadelphia en in Londen als opvolger van Charles H. Spurgeon.

Agenda van Ab Klein Haneveld

- ALKMAAR donderdag 30 sep, 14/28 okt, 11/25 nov, 9 dec, 20 jan, 3/17 feb, 3/17/31 mrt, 14/28 apr, 12/26 mei; 19:45 uur; "Delta", Oude Kanaaldijk 2, Zoonschap en Erfrecht
- APELDOORN zondag 26 sep, 19 dec; 10:30 uur, "Kindervreugd" P. Saenredamstr. 15
- BEVERWIJK zondag 18 jul, 10 okt, 5 dec, 27 feb, 22 mei, 17 jul; 10:00 uur; B.H.K.-gebouw, Groenelaan 74
- BOLSWARD zondag 3/31 okt, 28 nov, 23 jan, 20 feb, 20 mrt, 17 apr, 15 mei, 12 jun, 10 jul; 10:00 uur; "Oranje-Kapel", Grote Dijlakker 41; De tweede brief aan Thessalonica
- DRACHTEN donderdag 7 okt, 4/18 nov, 2/16 dec, 27 jan, 10/24 feb, 10/24 mrt, 7/21 apr, 5/19 mei; 20:00 uur; Rode Kruis gebouw, De Geeuw 31; Het boek 2Samuel
- DRACHTEN zondag 13 mrt, 6 nov; 10:00 uur, Rode Kruis gebouw, De Geeuw 31
- EMMEN maandag 4 okt, 1/15/29 nov, 13 dec, 24 jan, 7/21 feb, 7/21 mrt, 4/18 apr, 2/16 mei; 19:30 uur; Ichthuskerk, Walstraat 21, Het boek Handelingen
- 's HERTOGENBOSCH woensdag 29 sep, 13/27 okt, 10/24 nov, 8 dec, 19 jan, 2/16 feb, 2/16/30 mrt, 13/27 apr; 20:00 uur; Wederkomstkerk, Rijnstraat 20. De wederkomst van Christus
- LEERDAM zondag 19 sep, 14 nov, 12 dec, 6 feb, 6 mrt, 3 apr, 1/29 mei, 26 jun; 10:00 uur; Patrimonium, Jeekelstr. 40a, De 2de brief aan Korinthe
- LINSCHOTEN maandag 27 sep, 11/25 okt, 8/22 nov, 6 dec, 17/31 jan, 14/28 feb, 14/28 mrt, 11 apr, 9/23 mei; 20:00 uur; "Bij de tol", Nieuwe Zandweg 12, Het Evangelie van Markus
- NIEUWEGEIN woensdag 6 okt, 3/17 nov, 1/15 dec, 26 jan, 9/23 feb, 9/23 mrt, 6/20 apr, 4/18 mei; 20:00 uur; "De Bron", Buizerdlaan 1, Koningschap & Eerstgeboorterecht
- OLDEBROEK dinsdag 28 sep, 12/26 okt, 9/23 nov, 7 dec, 18 jan, 1/15 feb, 1/15/29 mrt, 12/26 apr, 10/24 mei; 20:00 uur; Stationsweg 43, Christus in de Psalmen
- OLDEBROEK zondag 19 sep, 3/31 okt, 14/28 nov, 12 dec, 23 jan, 6/20 feb, 6/20 mrt, 3/17 apr, 1/15 mei; 17:30 uur; L.H.N.O. gebouw, Van Sytzamalaan 3
- URK dinsdag 5 okt, 2/16/30 nov, 14 dec, 25 jan, 8/22 feb, 8/22 mrt, 5/19 apr, 3/17 mei; 20:00 uur; 't Jeugd, Richel 4, De 1e brief aan Korinthe
- URK zondag 21 nov; 10:00 uur; Rode Kruisgebouw, Wijk 8-2

't LOO (Oldebroek) zaterdag 2 okt, 20 nov, 15 jan, 12 mrt, 7 mei; 10:00 uur; Beltgravenzaal, Landgoed 't Loo, Looweg 47
Nederlands Bijbelstudie Contactdag
"Buiten de legerplaats"

Exodus

Een groot voorrecht was het, de afgelopen maanden weer door het land te mogen trekken met tent en team, om het Evangelie van Christus, de kracht Gods tot zaligheid, te mogen verkondigen. "Is dat niet ouderwets?", was gewoonlijk de eerste vraag van de interviewer. "Dat mag ik wel hopen", was mijn vaste antwoord. En daarna kon ik desgevraagd vertellen, dat weliswaar tentevangelisatie in Nederland stamt uit het jaar 1906, maar het Evangelie uit het jaar 0. Wanneer dat maar was. Onze God heeft immers van den beginne gesproken, ^{Joh.1:1; 1Joh.1:1; Heb.1:1} en Zijn Woord is onveranderlijk en eeuwig blijvend. ^{1Pet.1:23-25}

Dat het Woord van God niet afhankelijk is van veranderlijke menselijke instituten of organisaties met dito godsbeelden, wordt treffend getypeerd door de prediking in een tent.

Niet voor niets roept de Schrift ons op om tot Christus uit te gaan buiten de legerplaats. ^{Heb.13:13} Nadat het oude Israël zich had gebogen voor een zelfgemaakt godsbeeld, werd "de tent der samenkomst" gespannen "buiten het leger, ver van het leger afwijkende." "En het geschiedde, dat al wie de Heere zocht, uitging tot de tent der samenkomst, die buiten het leger was." ^{Ex.32:7}

En daar staat zij nog! En daar spreekt de Heer. Van aangezicht tot aangezicht. ^{Ex.32:11; 1Kor.13:12; 2Kor.3:17, 18}

En waar staat u?

Ab Klein Haneveld

Nederlands Bijbelstudie Centrum

Uit de statuten: "De Stichting Nederlands Bijbelstudie Centrum stelt zich ten doel de kennis van de inhoud van de Bijbel, die zij beschouwt als Gods Woord, te verspreiden. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken door getuigenis in woord en geschrift." In de praktijk wordt dit o.a. gedaan door het houden van bijbelstudieavonden, tentcampagnes, contactdagen, collegedagen en conferenties, studiereizen; de uitgave van de lezingen op audio-cd's en cassettes; de uitgave van brochures en deze circulaire.

Financieel is het Nederlands Bijbelstudie Centrum afhankelijk van vrijwillige bijdragen.

Correspondentieadres

Benny Goodmanstraat 40
1311 RA Almere
telefoon (036) 53 62 976
telefax (036) 54 68 644

Internet

www.bijbelstudie.nl
info@bijbelstudie.nl

Giften

ING 55 67 669
Rabobank 30 87 47 046
ten name van
Nederlands Bijbelstudie Centrum
Almere

Giften voor de tentevangelisatie

Rabobank 10 35 81 006
ten name van
NBC Evangelisatie, Almere